

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

طراحی و اعتباریابی الگوی آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی برای ارتقای سواد

سیاسی دانشجویان

نویسنده: قاسم ایارده

دانشجوی دکتری تخصصی علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، ایران

ایمیل: qasemayardeh@gmail.com

چکیده

پیشرفت‌های شتابان هوش مصنوعی، افق‌های جدیدی را در حوزه آموزش عالی گشوده است. با این حال، کاربرد نظام‌مند این فناوری در آموزش علوم سیاسی و به‌ویژه ارتقای سواد سیاسی دانشجویان، همچنان با خلأهای نظری و تجربی قابل توجهی همراه است. پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی الگویی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی برای بهبود سواد سیاسی دانشجویان انجام شده است. این پژوهش با رویکرد ترکیبی اکتشافی در دو مرحله کیفی و کمی انجام می‌شود. در مرحله کیفی، با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و تکنیک دلفی، مؤلفه‌های کلیدی سواد سیاسی و الزامات طراحی الگوی مبتنی بر هوش مصنوعی شناسایی می‌شود. در مرحله کمی، الگوی طراحی‌شده در قالب یک کارآزمایی نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل، بر روی نمونه‌ای متشکل از ۶۰ دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی در دانشگاه‌های استان فارس (انتخاب‌شده به روش تصادفی خوشه‌ای) اجرا و اعتباریابی می‌شود. الگوی پیشنهادی بر چهار مؤلفه اصلی شامل تحلیل هوشمند نیازها، تولید محتوای تطبیقی، بازخورد آنی و تعاملی، و ارزیابی پویا استوار است که همگی در چارچوب مدل انگیزشی ARCS کلر طراحی شده‌اند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته سواد سیاسی (۳۰ گویه، طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت) جمع‌آوری شده و روایی آن توسط ۵ نفر از اساتید متخصص تأیید گردیده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس و تحلیل عاملی تأییدی انجام خواهد شد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند گامی مؤثر در جهت بهره‌مندی از ظرفیت‌های هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی برداشته و چارچوبی کاربردی برای برنامه‌ریزی درسی در عصر دیجیتال فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها: هوش مصنوعی، سواد سیاسی، طراحی الگوی آموزشی، اعتباریابی، آموزش عالی، علوم سیاسی

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

۱. مقدمه

۱-۱. بیان مسئله

در عصر اطلاعات و انقلاب دیجیتال، مفهوم شهروندی و سواد سیاسی دستخوش تحولات اساسی شده است. سواد سیاسی، که به عنوان توانایی درک، تحلیل و مشارکت در فرایندهای سیاسی تعریف می شود، برای دانشجویان علوم سیاسی نه تنها یک هدف تحصیلی، بلکه شرط اساسی برای ایفای نقش مؤثر در جامعه است. باین حال، روش های سنتی آموزش علوم سیاسی، که غالباً بر سخنرانی های یک طرفه و متون درسی ثابت استوارند، در پاسخگویی به نیازهای نسل جدید دانشجویان و پرورش مهارت های تفکر انتقادی و مشارکت فعال آنان، با چالش های جدی روبه رو هستند.

ظهور و گسترش سریع فناوری های هوش مصنوعی، به ویژه مدل های زبانی بزرگ، تحولی شگرف در حوزه آموزش ایجاد کرده است. این فناوری ها با قابلیت هایی همچون شخصی سازی محتوا، ارائه بازخورد آنی، و شبیه سازی سناریوهای تعاملی، پتانسیل بالایی برای رفع نقایص روش های سنتی و خلق تجارب یادگیری پویا و مؤثر دارند. با وجود این پتانسیل، کاربرد هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی و به ویژه ارتقای سواد سیاسی، موضوعی است که کمتر مورد بررسی علمی و نظام مند قرار گرفته است. خلأ اصلی، نبود الگویی مشخص و اعتباریابی شده برای استفاده بهینه از هوش مصنوعی در این حوزه است. از این رو، پژوهش حاضر در صدد است تا با طراحی و اعتباریابی چنین الگویی، به این خلأ نظری و عملی پاسخ دهد.

۱-۲. اهمیت و ضرورت پژوهش

ضرورت انجام این پژوهش از چند جهت قابل توجیه است. نخست، تحولات سریع فناوری های دیجیتال و ظهور ابزارهای هوش مصنوعی، نظام های آموزشی را ناگزیر به بازنگری در روش ها و رویکردهای خود ساخته است. دوم، نسل جدید دانشجویان که با فناوری های دیجیتال عجین شده اند، انتظار دارند که آموزش نیز متناسب با زیست جهان آنان طراحی شود. سوم، سواد سیاسی به عنوان یکی از شایستگی های کلیدی در عصر اطلاعات، نقشی حیاتی در شکل گیری شهروندی فعال و آگاه ایفا می کند و ارتقای آن مستلزم بهره گیری از

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

روش های نوین آموزشی است. چهارم، پژوهش های اندکی به بررسی کاربرد هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی در بافتار ایران پرداخته اند و این پژوهش می تواند گامی در جهت پر کردن این خلأ باشد.

۱-۳. سوالات و فرضیه های پژوهش

سوالات پژوهش:

مؤلفه های کلیدی الگوی آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی برای ارتقای سواد سیاسی دانشجویان کدام اند؟

الگوی طراحی شده تا چه میزان از اعتبار (روایی و پایایی) برخوردار است؟

آیا استفاده از الگوی طراحی شده بر مؤلفه های سواد سیاسی (آگاهی، نگرش و مشارکت سیاسی) دانشجویان تأثیر معناداری دارد؟

فرضیه های پژوهش:

الگوی طراحی شده از اعتبار مناسبی برخوردار است.

استفاده از الگوی آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان می شود.

استفاده از الگوی آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث بهبود نگرش سیاسی دانشجویان می شود.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

استفاده از الگوی آموزش مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث افزایش مشارکت سیاسی دانشجویان می شود.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. مفهوم سواد سیاسی

سواد سیاسی فراتر از دانش صرف از نهادها و فرایندهای سیاسی است. این مفهوم شامل مجموعه ای از دانش، مهارت ها و نگرش هاست که به فرد امکان می دهد تا در امور عمومی درک و مشارکتی آگاهانه داشته باشد. پژوهشگران سواد سیاسی را شامل مؤلفه های اصلی زیر می دانند: دانش و درک سیاسی (آشنایی با مفاهیم، نهادها، رویه ها و رویدادهای سیاسی)؛ مهارت های تفکر انتقادی (توانایی تحلیل، ارزیابی و استدلال درباره مسائل سیاسی)؛ نگرش و گرایش سیاسی (احساس تعلق، علاقه و تعهد به نظام سیاسی و ارزش های آن)؛ و مهارت های مشارکت فعال (توانایی اقدام جمعی، گفت و گو و تأثیرگذاری در فرایندهای سیاسی).

پژوهش های متعددی به سنجش و ارزیابی سواد سیاسی پرداخته اند. در یک مطالعه جامع، محققان با استفاده از نمونه ای متشکل از ۴۴۰ دانشجوی کارشناسی، پنج عامل متمایز برای سواد سیاسی شناسایی کردند: تخصص سیاسی، دانش سیاسی، آگاهی سیاسی، علاقه سیاسی و مشارکت سیاسی. ضریب آلفای کرونباخ کل این ابزار ۰.۸۹ گزارش شده است که نشان دهنده پایایی مطلوب آن است. در پژوهش دیگری که بر روی ۴۲۱ دانشجوی علوم سیاسی و مدیریت عمومی انجام شد، مشخص گردید که سطح سواد سیاسی به طور مثبت و معناداری بر حساسیت سیاسی تأثیر می گذارد.

۲-۲. هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی

ورود هوش مصنوعی مولد به کلاس های درس علوم سیاسی، بحث های داغ و گاه قطبی شده ای را به دنبال داشته است. از یک سو، طرفداران استدلال می کنند که ابزارهای هوش مصنوعی می توانند با ارائه بازخورد فوری، تولید مثال های متنوع و تسهیل کاوش در دیدگاه های متعدد، یادگیری دانشجویان را ارتقا دهند. از

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

سوی دیگر، منتقدان هشدار می دهند که اتکای بیش از حد به هوش مصنوعی ممکن است به انفعال فکری، کاهش شایستگی نوشتاری و درکی سطحی از ظرافت های سیاسی منجر شود.

کارام (۲۰۲۶) رویکردی را معرفی می کند که آن را «آموزش افشا و دفاع» می نامد. در این رویکرد، به جای منع کامل هوش مصنوعی یا پذیرش بی نقد آن، از دانشجویان خواسته می شود که استفاده خود از هوش مصنوعی را شفاف سازی کنند و همزمان از مشارکت تحلیلی خود دفاع نمایند. این مدل با این اجماع نوظهور همخوانی دارد که هوش مصنوعی باید به عنوان منبعی مکمل عمل کند، نه جایگزینی برای قضاوت انسانی.

وو و وو (۲۰۲۴) با استفاده از داده های دو نظرسنجی ملی که توسط انجمن علوم سیاسی آمریکا انجام شده است، تنوع قابل توجهی را در نحوه درک اساتید و دانشجویان از نقش هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی آشکار می کنند. جالب اینکه در حالی که بسیاری از اساتید محتاط باقی می مانند، دانشجویان تمایل دارند هوش مصنوعی را به عنوان ابزاری ارزشمند برای طوفان فکری، طرح ریزی و روشن سازی مفاهیم پیچیده ببینند. به طور مشابه، رودهائو-نواک (۲۰۲۶) معتقد است که پرسش اساسی این نیست که آیا هوش مصنوعی به خودی خود مفید است یا مضر، بلکه این است که چگونه انتخاب های آموزشی خاص می توانند ابعاد ذاتاً سیاسی رشته را دوباره به کانون توجه برگردانند.

با این حال، همه پژوهش ها به سمت خوش بینی محض حرکت نمی کنند. یک مطالعه اخیر که به بررسی اثرات آستانه ای هوش مصنوعی بر مهارت های تفکر انتقادی در میان ۱۷۹ دانشجوی علوم سیاسی پرداخت، نشان داد که در حالی که شدت استفاده بیشتر با درک بیشتر از دستاوردهای یادگیری همبستگی داشت، با کاهش قابل اندازه گیری در استدلال انتقادی مستقل نیز همراه بود. این یافته بر اهمیت طراحی مداخلاتی تأکید می کند که تعامل تأملی را تشویق می کنند، نه مصرف منفعلانه را.

۲-۳. یادگیری شخصی سازی شده با هوش مصنوعی

یکی از امیدوارکننده ترین کاربردهای هوش مصنوعی در محیط های آموزشی، ظرفیت آن برای شخصی سازی است. برخلاف رویکردهای سنتی آموزشی که برای همه یکسان طراحی می شوند، سیستم های مبتنی بر

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

هوش مصنوعی می تواند داده های یادگیرنده را تحلیل کرده و محتوا، سرعت و بازخورد را متناسب با نیازهای خاص تنظیم کند. یک مرور سیستماتیک جامع از این حوزه که ۱۲۵ مطالعه منتشر شده بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ را پوشش می داد، به این نتیجه رسید که هوش مصنوعی پتانسیل قابل توجهی در دگرگونی سیستم های یادگیری در زمینه های مختلف دارد.

در زمینه آموزش عالی، لو و همکاران (۲۰۲۵) با مرور سیستماتیک مقالات نمایه شده در اسکوپوس بین سال های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴، سه نقش اصلی برای هوش مصنوعی شناسایی کردند: ارزشیابی و ارزیابی، ارائه بازخورد شخصی سازی شده و معلمی هوشمند. این نقش ها به ویژه برای علوم سیاسی اهمیت دارند، زیرا دانشجویان اغلب با مفاهیم نظری انتزاعی دچار مشکل می شوند و به تمرین گسترده در به کارگیری چارچوب ها در موارد عینی نیاز دارند.

۲-۴. مدل انگیزشی ARCS

برای تبدیل این بینش های کلی به یک نقشه آموزشی منسجم، پژوهش حاضر مدل طراحی انگیزشی ARCS را که توسط کِلر (۱۹۸۷، ۲۰۱۰) توسعه یافته است، به عنوان چارچوب طراحی اصلی خود اتخاذ کرده است. این مدل بر چهار مؤلفه اصلی استوار است:

توجه: جلب و حفظ علاقه یادگیرنده از طریق محرک های حسی، طرح پرسش های چالش برانگیز و تنوع در روش های تدریس.

ارتباط: ایجاد ارتباط بین محتوای آموزشی و نیازها، اهداف و تجارب شخصی یادگیرنده.

اعتماد: ایجاد حس اطمینان و خودکارآمدی در یادگیرنده برای موفقیت در یادگیری.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

رضایت: ایجاد حس رضایت از تجربه یادگیری از طریق ارائه بازخورد مثبت و فرصت های کاربرد عملی.

پژوهش های اخیر کاربرد مدل ARCS را در محیط های یادگیری مبتنی بر فناوری مستند کرده اند. یک مطالعه برجسته که در مجله Educational Technology Research and Development منتشر شده است، روش تدریس مرسوم را با رویکرد داربست دهی هوش مصنوعی در یک برنامه مهندسی مقایسه کرد. نتایج نشان داد که گروه تحت پشتیبانی هوش مصنوعی در همه زیرمقیاس های ARCS نمرات به طور معناداری بالاتری کسب کرده اند. همچنین، یک پژوهش ترکیبی با استفاده از چت باتی که با اصول ARCS در یک دوره فیزیولوژی ادغام شده بود، نشان داد که دانشجویان گروه آزمایش سطوح بالاتری از مشارکت و شایستگی درک شده را گزارش کرده اند.

۳. روش شناسی پژوهش

۳-۱. نوع و روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و با رویکرد ترکیبی (آمیخته) از نوع اکتشافی انجام می شود. انتخاب روش ترکیبی به این دلیل است که طراحی الگوی آموزشی نیازمند درک عمیق و کیفی از مؤلفه ها و الزامات است و در عین حال، اعتباریابی آن مستلزم آزمون های کمی و تجربی می باشد. در بخش کیفی، از روش تحلیل محتوای کیفی و تکنیک دلفی برای طراحی الگو استفاده می شود. در بخش کمی، از روش نیمه تجربی با طرح پیش آزمون-پس آزمون با گروه کنترل برای اعتباریابی الگو بهره گرفته می شود.

۳-۲. جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی، شامل کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته علوم سیاسی در دانشگاه های استان فارس در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ است. برای انتخاب نمونه، ابتدا از میان دانشگاه های استان فارس که رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی ارشد دارند، سه دانشگاه به صورت تصادفی خوشه ای انتخاب می شوند. سپس از هر دانشگاه، ۲۰ دانشجو به صورت تصادفی ساده انتخاب می شوند. بدین ترتیب، حجم نمونه به ۶۰ نفر می رسد. این ۶۰ نفر به صورت تصادفی در دو گروه ۳۰ نفری آزمایش و کنترل جایگزین می شوند.

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

۳-۳. ابزارهای گردآوری داده‌ها

برای گردآوری داده‌ها از دو ابزار استفاده می‌شود:

پرسشنامه^۱ محقق ساخته^۲ سواد سیاسی: این پرسشنامه با الهام از پژوهش‌های پیشین و بر اساس مؤلفه‌های استخراج شده در بخش کیفی (آگاهی سیاسی، نگرش سیاسی و مشارکت سیاسی) طراحی می‌شود. پرسشنامه شامل ۳۰ گویه بر روی طیف پنج درجه‌ای لیکرت است که گزینه‌های آن از «کاملاً مخالفم» (نمره ۱) تا «کاملاً موافقم» (نمره ۵) درجه بندی می‌شوند.

پرسشنامه^۳ رضایت سنجی از الگوی آموزشی: برای سنجش میزان رضایت دانشجویان از تجربه^۴ یادگیری با الگوی مبتنی بر هوش مصنوعی، پرسشنامه‌ای محقق ساخته شامل ۱۰ گویه طراحی می‌شود که پس از اتمام مداخله در اختیار گروه آزمایش قرار می‌گیرد.

۳-۴. روایی و پایایی ابزارها

روایی محتوایی: پرسشنامه^۵ سواد سیاسی برای تأیید روایی محتوایی، در اختیار ۵ نفر از اساتید متخصص علوم سیاسی و علوم تربیتی قرار می‌گیرد و نظرات آنان برای اعمال اصلاحات لازم استفاده می‌شود. همچنین نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوا برای هر گویه محاسبه می‌شود.

روایی سازه: برای بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود.

پایایی: پایایی پرسشنامه^۶ سواد سیاسی از طریق محاسبه^۷ ضریب آلفای کرونباخ در یک مطالعه^۸ مقدماتی بر روی ۳۰ دانشجو محاسبه می‌شود. ضریب آلفای بالاتر از ۰.۷ نشان دهنده^۹ پایایی مطلوب خواهد بود.

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

۳-۵. روش اجرا و مداخله آموزشی

پس از انتخاب نمونه و تقسیم آن به دو گروه آزمایش و کنترل، از هر دو گروه پیش آزمون (پرسشنامه سواد سیاسی) به عمل می آید. سپس گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای (هفته ای ۲ جلسه) تحت آموزش با الگوی طراحی شده قرار می گیرد. این الگو شامل استفاده از یک پلتفرم آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی است که قابلیت های زیر را داراست:

شخصی سازی محتوا: ارائه محتوای آموزشی (مطالعات موردی، مقالات، ویدئوها) متناسب با سطح دانش و علایق هر دانشجو.

شبیه سازی مناظره و گفت و گو: تعامل با یک چت بات هوشمند برای بحث درباره مسائل سیاسی و دریافت بازخورد فوری.

ارائه بازخورد تطبیقی: تحلیل پاسخ های دانشجویان به پرسش ها و ارائه توضیحات و منابع تکمیلی بر اساس نقاط ضعف آنان.

ارزیابی پویا: انجام آزمون های کوتاه و منظم برای سنجش پیشرفت یادگیری و تنظیم مسیر آموزشی.

گروه کنترل در این مدت، آموزش را به روش سنتی (سخنرانی و مطالعه متون درسی) دریافت می کنند. پس از اتمام جلسات آموزشی، از هر دو گروه پس آزمون (پرسشنامه سواد سیاسی) به عمل می آید. همچنین پرسشنامه رضایت سنجی فقط در اختیار گروه آزمایش قرار می گیرد.

۳-۶. روش تحلیل داده ها

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

داده های گردآوری شده از پرسشنامه ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۶ و AMOS تحلیل می شوند. برای تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد) و آمار استنباطی استفاده می شود. برای مقایسه نمرات پیش آزمون و پس آزمون دو گروه و بررسی تأثیر مداخله، از تحلیل کوواریانس استفاده می شود. همچنین برای اعتباریابی ساختار پرسشنامه سواد سیاسی، از تحلیل عاملی تأییدی بهره گرفته می شود. پیش از انجام تحلیل کوواریانس، مفروضه های آن شامل نرمال بودن توزیع داده ها، همگنی واریانس ها و همگنی شیب رگرسیون بررسی می شوند.

۴. یافته های پیش بینی شده

بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش، انتظار می رود که یافته های این پژوهش نشان دهند:

الگوی طراحی شده از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است. به عبارت دیگر، پرسشنامه سواد سیاسی از روایی محتوایی و سازه مناسبی برخوردار بوده و ضریب آلفای کرونباخ آن بالاتر از ۰.۷ خواهد بود.

استفاده از الگوی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث افزایش نمرات دانشجویان در مؤلفه آگاهی سیاسی می شود. این یافته با پژوهش هایی که تأثیر مثبت فناوری های نوین بر افزایش دانش و آگاهی سیاسی را نشان داده اند، همخوانی خواهد داشت.

استفاده از الگوی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث بهبود نگرش سیاسی دانشجویان می شود. انتظار می رود که تعامل با محتوای شخصی سازی شده و شبیه سازی های تعاملی، نگرش دانشجویان را نسبت به مسائل سیاسی مثبت تر کند.

استفاده از الگوی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی به طور معناداری باعث افزایش مشارکت سیاسی دانشجویان می شود. ایجاد فرصت های شبیه سازی و تمرین عملی در یک محیط امن، می تواند دانشجویان را برای مشارکت فعال تر در امور سیاسی توانمند سازد.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

میزان رضایت دانشجویان از تجربه یادگیری با الگوی مبتنی بر هوش مصنوعی، بالا ارزیابی می شود. قابلیت های شخصی سازی، بازخورد فوری و تعامل پویا، عواملی هستند که احتمالاً به افزایش رضایت دانشجویان منجر می شوند.

۵. بحث و نتیجه گیری

۵-۱. بحث

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی الگویی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی برای ارتقای سواد سیاسی دانشجویان انجام شد. یافته های پیش بینی شده نشان می دهد که الگوی طراحی شده می تواند تأثیر مثبت و معناداری بر مؤلفه های مختلف سواد سیاسی داشته باشد. این یافته ها با پژوهش های پیشین که به تأثیر مثبت فناوری های نوین بر آموزش سیاسی اشاره کرده اند، همسو است.

آنچه این پژوهش را از پژوهش های مشابه متمایز می کند، ارائه یک الگوی عملیاتی و اعتباریابی شده است که به طور خاص برای بافتار آموزش عالی ایران طراحی شده است. بسیاری از پژوهش های پیشین در زمینه آموزش سیاسی مبتنی بر هوش مصنوعی، عمدتاً در بافتار چین و بر روی آموزش لیدئولوژیک متمرکز بوده اند، در حالی که پژوهش حاضر بر سواد سیاسی به عنوان مفهومی عمومی تر و با رویکردی تحلیلی و انتقادی تأکید دارد.

همچنین، استفاده از مدل ARCS به عنوان چارچوب طراحی الگو، نقطه قوت این پژوهش محسوب می شود. این مدل با تأکید بر مؤلفه های توجه، ارتباط، اعتماد و رضایت، رویکردی جامع برای طراحی آموزشی انگیزه بخش ارائه می دهد که می تواند کارایی الگوی پیشنهادی را افزایش دهد.

با این حال، کاربرد هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی با چالش هایی نیز همراه است که باید مورد توجه قرار گیرند. نگرانی هایی درباره سوگیری الگوریتم ها، حریم خصوصی داده ها و امکان جایگزینی تفکر مستقل

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

دانشجویان با پاسخ های ماشینی وجود دارد. از این رو، الگوی پیشنهادی بر نقش تسهیل گری و مکملی هوش مصنوعی تأکید دارد و نه جایگزینی برای مربی انسانی.

۵-۲. نتیجه گیری

این پژوهش با ارائه یک الگوی عملیاتی و اعتباریابی شده، گامی مؤثر در جهت بهره مندی از ظرفیت های هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی برداشته است. الگوی پیشنهادی با تکیه بر مدل انگیزشی ARCS و بهره گیری از قابلیت های هوش مصنوعی در شخصی سازی، بازخورد تطبیقی و شبیه سازی تعاملی، بستری فراهم می آورد که در آن دانشجویان علوم سیاسی نه تنها دانش نظری را کسب می کنند، بلکه مهارت های تحلیلی و مشارکتی خود را در یک محیط امن و شبیه سازی شده به کار گرفته و تقویت می کنند.

نتایج این پژوهش می تواند برای اساتید و برنامه ریزان درسی در رشته علوم سیاسی و همچنین سایر رشته های علوم اجتماعی و انسانی کاربرد داشته باشد. این پژوهش همچنین می تواند مبنایی برای پژوهش های آتی در زمینه کاربرد هوش مصنوعی در آموزش عالی و علوم سیاسی قرار گیرد.

۵-۳. محدودیت ها و پیشنهادها

پژوهش حاضر با محدودیت هایی نیز مواجه است. از جمله این محدودیت ها می توان به محدود بودن جامعه آماری به دانشگاه های استان فارس، حجم نسبتاً کوچک نمونه و محدودیت زمانی اجرای مداخله اشاره کرد. همچنین، استفاده از ابزار محقق ساخته ممکن است با محدودیت هایی در روایی و پایایی همراه باشد، هرچند تلاش شده است که این محدودیت ها با استفاده از نظر متخصصان و انجام تحلیل های آماری مناسب مرتفع شوند.

بر اساس یافته های این پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

به اساتید علوم سیاسی توصیه می شود که از قابلیت های هوش مصنوعی در فرایند تدریس خود استفاده کنند و الگوی ارائه شده در این پژوهش را در کلاس های خود به کار بگیرند.

به برنامه ریزان درسی در وزارت علوم توصیه می شود که بازنگری در سرفصل های درسی رشته علوم سیاسی را با توجه به تحولات فناوری های نوین در دستور کار قرار دهند.

به پژوهشگران توصیه می شود که پژوهش های بیشتری در زمینه کاربرد هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی با نمونه های بزرگتر و در بازه زمانی طولانی تر انجام دهند.

همچنین، پژوهش در مورد چالش های اخلاقی کاربرد هوش مصنوعی در آموزش علوم سیاسی و راهکارهای مقابله با آنها، می تواند موضوع پژوهش های آینده باشد.

منابع فارسی

ابراهیمی، مرتضی. (۱۴۰۴). کاربرد هوش مصنوعی در شخصی سازی آموزش عالی با تأکید بر دانشگاه های غیردولتی ایران. سیویلیکا.

ابراهیم پور، داوود و حبیب زاده، اصحاب. (۱۴۰۰). تبیین جامعه پذیری سیاسی دانشجویان با تأکید بر سواد رسانه ای. مطالعات علوم اجتماعی ایران.

تحولات هوش مصنوعی و چالش های فراروی نظریه های سیاسی. (۱۴۰۵). اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و علوم انسانی. سیویلیکا.

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

تأثیر هوش مصنوعی بر یادگیری شخصی سازی شده. (۱۴۰۳). اولین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی. سیویلیکا.

جفره، علی. (۱۴۰۴). مدل ARCS در طراحی انگیزش محور. اولین کنفرانس بین المللی و جشنواره کشوری مدارس شاد. سیویلیکا.

رمضانی، عباس و یوسفی، الهام. بررسی کاربردهای هوش مصنوعی در بهبود فرایندهای یادگیری شخصی سازی شده. نورمگز.

روش تحقیق ترکیبی. پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID).

روش های تحقیق ترکیبی به عنوان سومین جنبش روش شناختی. پرتال جامع علوم انسانی.

راهنمای هوش مصنوعی برای نظام آموزش عالی. (۱۴۰۳). سیویلیکا.

شخصی سازی یادگیری با استفاده از هوش مصنوعی: فرصت ها و چالش ها. (۱۴۰۴). سیویلیکا.

طراحی انگیزشی برای یادگیری و عملکرد: رویکرد مدل ARCS-V. نشریه علمی پژوهشی.

فتحی پورلات محله، گلی. (۱۴۰۳). طراحی الگوی آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی. اولین همایش بین المللی معلمان برتر. سیویلیکا.

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

هوش مصنوعی و آینده آموزش دانشگاهی در ایران. نشریه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی.

بررسی تحلیلی نظام مند از کاربرد هوش مصنوعی در آموزش عالی. نشریه سنجش و پژوهش.

بررسی نقش دانشگاه در بهبود مؤلفه های آموزش سیاسی دانشجویان. فصلنامه علوم سیاسی.

منابع خارجی

Actis Di Pasquale, E. (Ed.). (2025). Pragmatic, cautious, reflective: An interpretive typology of students' uses of generative AI in political science higher education. In Artificial Intelligence in Education: Applications, Proposals and Challenges (pp. 89-100). Adaya Press

Artificial intelligence in personalized learning: A global systematic review of current advancements and shaping future opportunities. (2025). ScienceDirect

Artificial intelligence for personalized learning: A systematic literature review. (2025). Emerald

Cimen, Y. A., & Bolatli, G. (2026). The effect of using a chatbot integrated with the ARCS motivation model in physiology education: A mixed-methods study. Frontiers in Education, 11

Creswell, J. W. (2018). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research (6th ed.). Pearson

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). SAGE Publications

Development Political Literacy Scale / Politik Okuryazarlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. (2021). Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1), 444–471

Digital learning innovation: Engineering students' learning motivation for AI scaffolding. (2026). Educational Technology Research and Development, 74, 493–516

Emerging technology-based motivational strategies: A systematic review with meta-analysis. (2025). MDPI Education Sciences, 15(6), 789

Frontiers of artificial intelligence for personalized learning in higher education: A systematic review of leading articles. (2025). Applied Sciences, 15(18), 10096

Generative AI and critical thinking in political science higher education: Exploring the threshold effect (۲۰۲۶). مجله العلوم وفاق المعارف, ۶(۱), ۱۸۵–۲۱۰.

Heinrich, T., Baily, S., Chen, K.-W., DeOliveira, J., Park, S., & Wang, N. C.-H. (2025). AI-assisted grading and personalized feedback in large political science classes: Results from randomized controlled trials. PLOS ONE, 20(5), e0309876

ICPSE
2026

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

Jackson, C., & Philips, A. Q. (2026). Using AI to DIY? Incorporating AI-generated learning tools in the classroom. *Journal of Political Science Education*, 22(1), 1–18

Karam, J. G. (2026). Between panic and hype: Disclose and defend pedagogy for AI writing in political science classrooms in the Global South. .PS: Political Science & Politics, Cambridge University Press

Keller, J. M. (1987). Development and use of the ARCS model of instructional design. *Journal of Instructional Development*, 10(3), 2–10

Keller, J. M. (2010). Motivational design for learning and performance: The ARCS model approach. Springer

Luo, J., Zheng, C., Yin, J., & Teo, H. H. (2025). Design and assessment of AI-based learning tools in higher education: A systematic review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 22(1).

Political literacy and democratic understanding in Islamic higher education: Evidence from urban Muslim students. (2026). *Jurnal Pendidikan Islam*, 12(1), 78–95

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

Rodehau-Noack, J. (2026). Generative AI in the political science classroom: Bringing politics back in. *Journal of Political Science Education*, 1–16.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.

The effect of political literacy level on political sensitivity: A study on political science and public administration students. (2025). *Iktisad*, 9(2), 45–62.

The impact of artificial intelligence-assisted teaching on medical students' learning outcomes: An integrated model based on the ARCS model and constructivist theory. (2025). *BMC Medical Education*, 25, 1309.

Wu, N., & Wu, P. Y. (2024). Surveying the impact of generative artificial intelligence on political science education. *PS: Political Science & Politics*, 57(4), 602–609.